

Asia: VN/10574/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia. Lakia muutettaisiin siten, että kaivostoiminnassa ja konesaleissa käytettävän sähkön vero siirrettäisiin muista teollisuuden aloista poiketen alemmasta sähköveroluokasta II yleiseen sähköveroluokkaan I. Kainuun liitto vastustaa hallituksen esitystä.

Kainuu on maakunta, jossa datakeskustoimiala on merkittävästi vahvistumassa olemassa olevan julkisten supertietokoneiden konesalin (CSC) sekä uusien yksityisten ja julkisten investointien myötä. Kainuun kärkitoimialoista liikevaihdoltaan suurin toimiala on puolestaan kaivannais- ja kemianteollisuus. Hallituksen esityksen kohteena olevat molemmat toimialat ovat siis merkittäviä Kainuulle ja lakiesityksen eteneminen vaarantaisi maakunnan historiallisen hyvän talouskehityksen.

Esitys on ristiriidassa EU:n ja Suomen hallituksen omien tavoitteiden kanssa

Euroopan unionin komissio julkisti 9.4.2025 uuden toimintasuunnitelman, jonka tavoitteena on tehdä Euroopasta tekoälyn johtava maanosa. Käytännön tavoitteena toimintasuunnitelmassa on vähintään kolminkertaistaa EU:n datakeskusten kapasiteetti seuraavien 5–7 vuoden aikana.

Kaivannaisten osalta Euroopan unionin tavoitteena on vähentää riippuvuuksia maanosan ulkopuolisista maista. Julkilausuttuna tavoitteena on nostaa EU:n talousalueen kaivostuotantoa vähintään 10 %:iin ja jalostusta 40 %:iin vuosittaisesta kulutuksesta.

Eurooppalaisten tavoitteiden lisäksi voimassa olevan Suomen hallitusohjelman mukaan Suomi tavoittelee datataloudesta kasvua. Tavoitetta varten on perustettu datatalouden kasvuohjelma, jonka pilotiksi Kainuu TEM:n päätöksellä on vastikään nimetty. Datatalouden kasvu vaatii käytännössä datakeskuksia ja niiden merkitys on strategisen tärkeä uusille innovaatioille sekä tekoälyn hyödyntämisen mahdollisuuksille.

Suomi on ollut datakeskuksille houkutteleva kohde kohtuullisen verotuksen ja vakaan sähköinfrastruktuurin vuoksi. Pelkästään spekulatio ja valmistelu sähköveron nostamisesta on vaurioittanut Suomen mainetta datakeskusten investointikohteena, vaikka hallituksen tavoitteena on ollut edistää investointeja maahamme. Viimeisimpänä Google ilmoitti 9.4. arvioivansa muun muassa Kajaaniin suunnittelemaansa investointia uudelleen mahdollisen sähköveron noston vuoksi.

Datakeskusten sähköveron nostolla on runsaasti kerrannaisvaikutuksia

Datakeskuksille on muodostunut osittain korvaamattoman tärkeä rooli alueensa ilmastotoimissa sekä esimerkiksi lämmöntuotannon ratkaisuisa. Datakeskusten tuottamaa hukkalämpöä hyödynnetään kunnallisissa kaukolämpöratkaisuisa, kuten esimerkiksi Kajaanissa on tehty jo vuosien ajan. Kajaanissa on lisäksi tehty päätös siirtyä polttoon perustuvasta kaukolämmöntuotannosta hukkalämmöllä ja sähköllä tapahtuvaan lämpötuotantoon. Jos hukkalämmön käytettävissä oleva määrä vähenisi, se heikentäisi kaupungin ilmastotavoitteiden toteutumista ja veisi sähkökapasiteettia teollisilta investoinneilta eikä varmasti palvelisi kajaanilaisten kaukolämmön käyttäjien etua.

Hallituksen esityksen voidaan sanoa heikentävän polttoon perustumatonta lämmöntuotantoa Suomessa. Hukkalämmön hyödyntäminen on lisäksi itsessään yksi monista mahdollisuuksista kehittää datakeskuksista uutta liiketoimintaa. Ne kaikki jäävät toteutumatta, mikäli datakeskusinvestoinnit suuntautuvat Suomen ulkopuolelle, mikä myös hallituksen esityksessä todettiin riskinä.

Hallituksen esityksessä ja julkisessa keskustelussa on pohdittu sähkön riittävyyttä korkean jalostusasteen teollisille investoinneille, mikäli Suomeen edelleen sijoittuisi uusia datakeskuksia. Fingrid on vakuuttanut, etteivät datakeskukset uhkaa suomalaisen sähköjärjestelmän tasapainoa ja pitää niitä kantaverkon näkökulmasta toivottuina asiakkaina. Lisäksi Suomeen suunnitellaan jatkuvasti lisää uusiutuvan energian tuotantoa eli sähkön tarjonta kehittyy jatkuvasti myös kysynnän

kasvaessa. Voidaan perustellusti myös kysyä, miksi Suomi olisi tehnyt viimeisten vuosikymmenten aikana erittäin määrätietoiset panostukset uusiutuvan energian tuotantoon, ellei maahan olisi haluttu houkutella sähköintensiivistä teollisuutta – kuten datakeskuksia.

Suomi on datakeskustoimialan edelläkävijä, mutta vasta alkutaipaleella maksimaalisen lisäarvon kasvattamisesta, joka datakeskusten ympärille kehittyvillä ekosysteemeillä on mahdollista saada. Mikäli Suomi luovuttaa sähköveron muutoksella voimakkaasti kehittyvän toimialan maan rajojen ulkopuolelle, ojemmame vapaaehtoisesti myös etumatkamme ekosysteemien kehittämisestä jollekin toiselle maalle, jossa mahdollisuus konkreettisesti ymmärretään.

Kaivannaisalan verorasituksen kasvu on muodostumassa kohtuuttomaksi

Kaivannaisala on esimerkki toimialasta, jonka kannattavuuteen suhdanteiden muutokset vaikuttavat hyvin paljon. Huolimatta toimialan haastavasta talous- ja markkinatilanteesta pääministeri Petteri Orpon hallitus on jo korottanut kaivosmineraaliveroa ja suunnittelee lisäksi hallituksen esityksen mukaista verorasituksen vahvistamista, mitä voidaan yhdessä pitää kohtuuttomana yhden toimialan näkökulmasta.

Suomella on valtavat mahdollisuudet koko mineraalialan arvoketjun kehittämisessä. Tätä silmällä pitäen hallitusohjelman mukaisesti viime vuoden aikana Suomeen valmisteltiin mineraalistrategia, jonka toimeenpano on vasta lähdössä liikkeelle. Sähköveron korottaminen on ristiriidassa mineraalistrategian hengen, metallien ja mineraalien huoltovarmuusajattelun sekä EU:n raaka-ainepolitiikan kanssa. Lisäksi sähköveron korottaminen heikentää kaivosten mahdollisuuksia sähköistää toimintojaan ja pienentää sitä kautta hiilijalanjälkeään.

Euroopan unioni on vastikään myöntänyt kriittisten raaka-aineiden asetuksen mukaisen strategisen hankkeen statuksen Kainuussa toimivalle Terrafamelle. Maakunnassa toimii myös muita kaivannaisalan yrityksiä erityisesti Sotkamossa, lisäksi Suomussalmelle on suunnitteilla uusi moderni tuotantolaitos toimialalle. Hallituksen esitys on vahingollinen koko toimialalle maakunnassa ja sen voi varovaisestikin arvioiden todeta tuovan miljoonien eurojen lisäkustannuksen pelkästään Kainuussa.

Valmistelu on puutteellinen ja ristiriidassa itäisen ja Pohjois-Suomen ohjelmien kanssa.

Hallituksen esitys vaikuttaa reaktiiviselta ja puutteellisesti valmistellulta. Vähimmäisvaatimus dynaamisilta vaikutuksiltaan näin merkittävän esityksen valmisteluun on, että se tehtäisiin avoimessa vuorovaikutuksessa sitä koskevien toimialojen ja niihin kiinteästi liittyvien sidosryhmien kanssa. Merkittävin vaara hallituksen esityksessä on, että yhden vuoden budjettitasapaino aiheuttaa pitkäkestoisen vaurion aluetalouksien ja sitä kautta koko Suomen talouden kasvulle sekä Suomen maineelle investointikohteena.

On myös linjatonta, että samaan aikaan, kun hallitus on valmistellut yhdessä itäisen Suomen ja Pohjois-Suomen maakuntien kanssa suuralueille erillisiä ohjelmia niiden talouskasvun tueksi, se vie tällä esityksellä pohjan maakuntien omiin vahvuuksiin perustuvalta kasvulta. Datakeskus- ja kaivostoimialat ovat erityisen tärkeitä juuri Itä- ja Pohjois-Suomen aluetalouksille, kuntien verotuloille sekä työllisyydelle.

Kainuun liitto esittää kantanaan, ettei hallituksen esityksen mukaista muutosta sähköveroon tehtäisi.

Kainuun liitto Kirjaamo
Kainuun liitto - Pirkkalainen Riikka